

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 26. jaan. 1974
Nr. 7 (3895)

16. aastakäik

Venelase mõrv VAPUSTAS kuressaarlasi

Vapustavatest sündmustest raudeesriide taga ulatuvad teated vabasse maailma alati hilinemisega. Nii saab alles nüüd teatavaks 1972 a. jaanilaupäeval toimunud mõrv, mis vapustas rängalt Kuressaare (okupatsiooninimega Kingbisepa) elanikkonda ja mis põhjustas "korra säilitamiseks" abi muretsemise nii Tallinnast kui Moskvast. Mõrva sooritajaks oli nimelt vene piirivalvur ja ohvriks noor eesti tütarlaps, kelle ema sai elukardetavaid vigastusi vahelelõikamisel.

Tütarlaps, kes oli jaanilaupäeva õhtul saabunud Tallinnast, kus ta õppis mingis tehnikumis, ruttas Kuressaare lennukväljal oma ema juurde, kes seal elab koos teismelise tütre ja tõe vanema, juba abielus tütre. Veel mitte 20-ndast eluaastast üle astunud neiu moodus selle juures lähedala-suvast vene piirivalvepunkti

mille juures alaliselt liiguvad valvepostid.

Olles kodus ema ja õega söönud - vanem õde oli läinud ämma juurde - läksid kõik magama. Varsti aga ärkas ema kahtlastest häältest ja kui ta läks tütarde tuppa, kohtas ta seal püstolkuulipildujaga varustatud vene piirivalvurit, kes

oli kõegi õhuakna kaudu akent avades sisse roninud.

Venelane ähvardas ema relvaga ja käsutas ta tagasi oma tuppa, nõudes et tütarlapsed jääksid seisma sein äärde. Ema kuulis aga oma toast appiühüid ja jooksis tagasi tütarde juure. Erutatud venelane, kes vägistamiskavatsusega oli lähenedu vanemale tütarlapsel, tulistas ema, kes langes halvatu maha, sest lasud olid läinud selgroo.

Ema jõudis hüüda nooremale tütrele, et see tooks abi. Ajal, mil piirivalvuri kogu huvi oli suunatud värisevale neiuale, Järg lk. 11

Austati 90-a. J. Aavikut

Juhana Aaviku austamisaktuse tegelaskond. Vasakult Eesti Kultuuri Koondise esimees Leonid Laid, Soome Kansalliskooru delegaat Helmi Yliherne, Kultuuri Koondise peasekretär Elmar Pettai,

"Laulu-Aavik", iseseisva Eesti muusikaalu organiseringi, laulupidude teostaja, konservatooriumis juurdekasvu kasvataja ja rikkaliku toodangu helilooja prof. Juhana Aavik saab 29. jaanuaril 90-aastaseks.

Eesti Lauljaskond Rootsis korraldas juubilari austami-

saktuse juba pühapäeval, 20. jaanuaril Stockholmis Medborgarhuseti suures saalis ja maestro austajaskond täitis terve saali.

Programm, kus esitati juubilari heliloomingut mitmest palgest, oli otse nagu "väike laulupidu", nagu üks kõnelajaid hiigem Eesti Majas toimunud

juubilari tütar Linda Aavik-Konnist, Eesti Lauljaskonna esimees Joh. Kant, pianist ja dirigent Hilma Nerep-Mossin, Kansalliskooru teine delegaat Liisa Hyytiäinen, Harri Kiisk ja Helvi Klement.

kohviõhtul oma kõnes tabavalt ütles.

Kahjuks ei saanud juubilari terviselikel põhjustel ise kohal olla - ta viibib Handeni hool-dushaiglas, kus ta hoolega kõigele kaasa elab. Ka seekord suunati sõnavõttude ja programmi otse temale heliüles-

Järg lk. 11

"Ärge märkige kiiuditamisi ja Vabaduspäeva"

TORONTO (EPL) - Toronto Vaba Eestlase juhtkirjanik K.A. (Karl Arro) toob oma lehes ära huvitavaid andmeid okup. Eesti peapiiskopi Alfred Toominga oktoobris toimunud reisist Rootsi, kus ta m.h. kohtas EELK peapiiskopi Konrad Veemi. Nimelt olevat Tooming püüdnud mõjutada pagulaskirikut loobuma rahvuslike pühade ja mälestuspäevade tähistamisest, nagu seda on Vabariigi aastapäev, Vöidupüha, kiiuditamisepäev jne.

Leht kirjutab:

- Alfred Tooming põhjendas oma ettepanekut sellega, et need ei ole kirsiõied pühad ning nende tähistamine ei ole kooskõlas kristlikkude põhimõtete ja ei ole kiriku ülesandeks.

Teiseks soovitas ta eesti pagulaskirikute õpetajatel kodumaa külastamist, kuna see "oleks väga stimuleerivaks seelaste kirikuõpetajate - tööle". Kol-

mandaks avaldada Alfred Tooming arvamist, et pagulaseesti luterlik kirik peaks ühinema okupeeritud Eesti kirikuga ja tunnustama Alfred Toomingat peapiiskopina, kuna Konrad Veem jääks Välis-Eesti kiriku piiskopiks.

Peapiiskop Konrad Veem lükkas meile saabunud informatsiooni kohaselt kõik need ettepanekud kategooriliselt tagasi. Järg lk. 11

Mari Möldre surnud

Tallinnas suri 5. jaanuaril üks populaarsemaid eesti näitlejaid - Mari Möldre. Oskar Lutsu Joosep Toosi suu läbi ütles ta julgelt oma arvamist nii vene kui saksa okupatsioonide ajal ja tal tuli raskelt kannatada selle eest ka viimase nõukogude okupatsiooni ajal.

Ta mängis iseseisvuse ajal Draamastuudio ja Estonia teatrites, kus ta lõi rea meeldejäävaid kujusid.

Viimastel aastatel kirjutas ta monograafia oma lahkunud mehest, näitleja Ruut Tarmost ning mälestusteose "Eestlase avaneb".

Ta oleks 13. oktoobril saanud 84-aastaseks. Mälestusaktus korraldati Draamateatris ja matmine Metsakalmistul.

Maaja Duesberg.

Eesti pianist sai I auhinna PARIISIS

PARIIS (EPL) - Rahvusvahelisel pianistidevõistlusel Pariisi Salle Pleyelis tuli 67 võistleja hulgas esimeseks eestlanna Maaja Duesberg New Yorgist, kes on helilooja Rudolf Tobiase tütre tütar. Võit avab võimaluse kontsertideks Prantsusmaal riiklike organite vahendusel.

Maaja Duesberg valis oma võistluspaladeks mõned oma vanaisa preliüidid klaverile. Esineda tuli kolme liiki pala-

dega, milledest ühe määras žürii, teine oli klassikaline ja kolmas moodsa muusika alalt.

Järg lk. 11

Me peame jätkama elektri kokkuhoidu

Planeeritud kvootnormeerimine majapidamistele ja tööstusele on kuni edaspidiseni edasi lükatud. Suurepärane vabatahtlik kokkuhoiupanus koos pehme talveilmastikuga on seda võimaldanud. Eeldus on aga, et elektri kokkuhoid jätkub sama hästi kui senini. Tehkem seda kõik, siis võibolla pääseme laiendatud sundkokkuhoiust kõigi selle järeldustega.

Järgnevad kitsendused ja keelud kehtivad veelgi:
NB! teatud täpsustusi võrreldes varasematega, vt. *)

Kui palju valgustust tohib kasutada?

Valgussildid, fassadivalgustus, kuulutuse- sildid, iluvalgustus, välijõulupuud	Täielikult kustutada ööd-päevad
*) Töölokaalid, näit. kontorid ja töökojad, kauplused, vitriinid, ekspeditsioonid j.m.	10 W/m ² . Küll aga ei nõuta valgustuse vä- hendamist rohkemale kui poolele valgustu- sefektile. Väärtused kehtivad tööajal või avatudolekul, muidu ei tohi kasutada.
*) Julgestusvalgustus kauplustes, pankades j.m. Kontsentreeritud tööpaigavalgustus	2 W/m ² Tohib kasutada vajaduse korral
Koridorid, trepid j.m.	2 W/m ² kui päevavalgusest ei jätku
Välitöökohad	5 W/m ² kui seda tõesti vajatakse
Tänavad, teed, parkimisplatsid	0,25 W/m ² , või pool normaalsest efektist kui on pime
Välised spordiseadmed	Pimeduse saabumisest kuni kl. 22.00 tölise vajaduse korral

Kus tohib elektrisoojust kasutada?

Permanentsed, elektriga mittekoetavad kor- terid, töö- ja kokkutulekulokaalid	Ei. Mingeid ekstrasoojendeid asendus- või li- sasoojuseks
Permanentsed elektriga koetavad korterid, töö- ja kokkutulekulokaalid	Ja
Vabaajahooneid	Ja, ainult sääl viibimise ajal
Garaazhid	Ei
*) Mootori- ja kupeesoojendid	Ei, väljaarvatud siis, kui sõidukit kasutatakse sõiduks tööle ja tagasi või muidu tööl ja kui samaaegselt on külmem kui —10 C.
Laod, kaubaaidad, magasinid j.m.	Ei, teatud eranditega
Välisoojendus	Ei, teatud eranditega
Trotuaarid, kõnniteed, teed	Ei
Lume sulatamine	Ei
*) Spordiseadmed	Ja, vastavalt erikokkuleppele
*) Tööstuslikud elektriaurukatlad, suuremad kui 500 kW	Ei, kui neid kasutatakse normaalsete öliküt- tega katelde asendamiseks.

Detailjuhusteks ja küsimusteks võta ühendus kohaliku elektriijaamaga

**Säästa elektrit, siis säästame öli
ja võime pääseda kvootnormeerimisest**

Ameerika noorte muljed Venemaa-ekskursionist

NEW YORK (VES) — Rida USA kollektide ja ülikooli on teinud üllõplaste ekskursioone N. Venemaale, et tundma õppida seda maad ja et vene keelt õppivad omakid mõningaid praktikseerimise võimalusi. Teiste seas käis aastapäevad tagasi Venes ka Bostonist Simmons kollekti üllõplaste grupp, millest ilmus pikem kirjutus kollekti ajakirjas "Simmons Revue" (nr. 3, Vol. 55), tuues tähelepanekuid sellest reisis. Toome allpool väljavõtteid kirjutisest, mille autoriks Barbara Campell.

"Jüdsime kohale pärast 14-tunnist lendu Aeroflotiga ja õitlubi sõitu klassidega ühiskonna rongis, milles rida eri klasse. Sõitsin I kl. kitsukeses kupees, milles kakskitsast magamiskokkut, ebasanitaarse ja kitsa käimlaga, milles vaeu sai ringi pöörata. . . Leningradis tervitas meid Inturisti gid, kes ringivaatamise võimaluseta meid viis hotellis.

Linnas ja teiste vaatamisväärsustega tutvumise järele sõidutati meid u. 30 miili linnast välja, nargiti buss kõrvalises kohas, mille järele kõndisime poolteist miili kaskede all ümber järveotsa. See oluukis loodusse huvitava, kui poleks olnud nii külm," kirjutab B. Campell.

Jõutud lõpuks ühe heinaküüni juurde, kus selitati, et selles, nõdd restauereitud küünis, peitnud end Lenin enne Leningradist minemist 1917.a. Melle tundus uskumatuna raha kulutamine sellelaadiseks restauereimiseks. Samas lähedal oli väike muuseum mälestusemetegale, nagu sõudepaat mõladega, millest jõe ületamiseks kasutatud Lenin, tema aluspeu heinaküünis olemise ajal jne.

Kuidas saadakse tõsiselt võtta niisuguseid asju. . . !

"NAD USUVAD LENINISSE"

Edasi märgib autor Lenini kohta, nähtust Leningradis, Moskvas j.m., ja ütlet, et "nad ei usu Jumalasse, usuvad aga Leninisse".

Leningradis on nad vastu võtnud uusaasta koos reie teiste sinnaabunud USA üllõplaste gruppidega, kogusummas 8 üllõplastega USAst. Uue aasta vastuvõtt toimunud nende hotellis, kus kuulatud häälkõvandajaist Kossõgnini kõnet, tantsitud vene rahvatantsu jne. Mõned võtnud aasta vastu aga vene kodudes, allmaarautetele kohatute juures. Nii ka kirjutuse autor. Viibitud ühe vabrikutöölise 3-ruumilises väheses mööbliga kitsukeses korteris, mille magamistoas seinal olud aluakestena R. Kennedy pilt ja ikoon. Korteripeeremes õpetanud nalle (oldi kolmekesi) õhtuauas vene moodi viinaviskamist, klaas suule kummuli ja tükk üha pärast teine. Mees olud väga sõbralik, tahtnud kohe klaasid uuesti ja olud haavunud, kui teda püütud takistada. Kuni külaskärgu lõppemiseni joodud nii ära 15 klaasi. . . !

Vastuvõtt hotellis toimunud vene üllõplastega, roh-and-rolli muusikaga, "Massachusetts" lauluga jne. Vahekorrad venelastega olud üllõbralikud.

Moskva lelab autor olevat kosmopolitilisena, kui on Leningrad. "Sõpruste Majas", kuhu grupp viidud 3-ndal nädala, taheti neid alulada propagandalet kohalasaadetud ökonomisti ja ühe naisajakirjaniku poolt. Simmons üllõplased

Proov Brandtile

PARIS (VES) — Lääne-Saksa ajakirjanduses teatatakse, et umbes poole aasta jooksul valmivad Prantsusmaal esimesed aatomikahurid ja Prantsusmaa võib silis kohe näha, kui tõsiselt kantseier Willy Brandt on mõelud Lääne-Euroopa kaitseliitsust.

Prantsusmaa kavatsab aatomikahuritega varustada ka oma Sakamaal asuvaid üksusi, kusjuures aga laskemoonaload jääksid Prantsusmaale. Et aatomikahurid Lääne-Saksamaale viia, selleks on vaja Saksa liiduvabariigi luba. Pariisis olevad õeldud, et kui aatomikahureid Saksamaale ei lubata viia, tõmbavad prantslased oma üksused Saksamaalt tagasi.

hakkasid nalle esitama aga küsimusi ja sellele järgnesid ka teised.

DIVIISID HIINA PIRIL "KONTROLLIVAD PASSE"

B. Campell kirjutab, et nad küsinud — kui suhted punase Hiinaga on Venel hea nagu seletatakse, miks Vene peab seal püridel nii suuri väeosi? Sellele pole saadud muud vastata, kui et neid võetak seal väga peale, kontrollimiseks! B. Campell küsinud naisajakirjanikult, kuidas ta kaitses oma maa allasurutud suhtumist Solzhhenitsõni loominguusse. Pärast mõningat kõnelust saanud ta vastusteks, et küsija pole küllalt palju Soizhenitsõni lugenud, et tema loomingu üle vaeldada. Sellele vastanud B.C., et ta on lugenud kõiki S. töid, mille järele seletatud, et S. laimab nõuk. süsteemi ja pole üldse hea kirjanik.

Kahekõne jätkus sellega, et B.C. ütelnud, et kui N. Vene on nii hea maa, nagu nelle seletatakse, et miks siis rahvas ei saa lugeda ise kõike, ja seejärele otsustada ise, mis on tõsi. Ajakirjanik saanud selle peale pahaseks ja ütelnud, et küsija on lääne ajakirjanduse produkt ja et ta temaga ei kõnele üldse enam. Kogu olemine Sõpruste Majas olud fars ja B.C. imestab, et eksisteerivad üldse kaksi niisugust haritud inimest, kes võivad esineda niisuguste selustustega, nagu esinelt seal.

Kõneldes Lenini mausoleumist ütleb B. Campell, et olles näinud pikka vaatajaterida Punasel Vähjakul, kanges külmas ootamas, veendunud ta ikka enam, et iga kultuur otsib oma Jumalat ja et kui selleks on seal Lenin, mis on kujunenud osaks Vene süsteemis. . .

Imestama pannud teda, et keegi pole kõnelnud nelle Stalinist ja Hrushtšovist. Jutustatud vaid Leninist.

Hotelli kohta Moskvas ta märgib, et tuba olud nell külm, mis sundnud dushi kasutamiseest loobuma. Eleveatorid olud pidevalt rikkes, tootlustamine halb. Piima pole üldse saadud. Antud karu- ja pödralaha, ja ükskord väikest kanapogea suurte tilbadega. Hiljem selgunud, et see olud koguni jakakas.

Ükski pole haiglas kõnelnud inglisis keelt. Ka töik vailanud seda n.ü. vaevalt. Nad ei teatanud haige sõpradele, kus ta viibib. Ta oleks haigist põgenenud, aga ei omanud riidet. . . Onneks nelja päeva pärast temperatuur alanes ja ta lasti tagasi hotelli.

Mõned gruppist külastanud ka üht sünaagoogi, mis näinud välja armetu ja vaene. Noori pole seal olud. Üteldi, et koguduses on KGB agente, kes kõike jälgivad.

Tele loete, et vene rahvas on allasurutud rahvas, kuid tele ei usu seda, kirjutab Barbara Campell Cheryl Krisel'i sõnadega. Aga kui teie lähete sinna (Venemaale) ja näete seda maad, siis avanevad teie silmad tõelikuks. Teadmine, et ma elan USA-s teeb mind õnnelikuks.

SALAPOLITSEI SORIB LÄBI PAKID

Kirjutatakse veel "musta" turu eksisteerimisest ja vene salapolitseist, mis seal pole saladus.

Nad (salad) mitte ükski ei käinud meie tubades, vaid otsisid läbi ka meie asjaid. Paljud üllõplased olid mustalt turult ostnud ikooni ja mälestuseks isegi vene sõidati võõrrihme. Ohtul, enne meie äralendu Moskvast, korraldatud lahkumissepo ajal soris KGB läbi meie kõikide asjad ja konfiskeeris kõik, mida pidas vajalikuks.

Salapolitseid olvad üldiselt tunda. Nad on paremini riietatud, nad istuvad ja ootavad tänavate ääres pikka aega mustas pika antennisega autos. . . Ka sõjaväelasi on palju näha, kuid keelatud on neid pildistada.

Barbara Campell konstateerib ka, et transpordikorraolud on Venes hea, et julgeolek on tänavail kindlustatud. Kuid seal on ka alati võimalus, et . . . teid jälgib kõigjal salapolitseid.

. . . Mind huvitab nõud näha, mis saab kod neid süsteemist. Ma looban, see muutub. Kõneldes vene üllõplastega ma arvan, et selleks on võimalused. . .

Eestlane avastas suured vaselademed

MONTREAL (ME) — Järjekordest Panama-restile sõitis eesti geoloog Paul Kents, et jätkata maailmas suurimate veel ekspuareerimisele võtmata vaselademetee uurimist. Lademed avastas Kents mõned aastad tagasi restil Lääne-Panamas ühe Kanada vasetrusti ülesandel.

Paul Kentsi erialaks on porfüürvase lademetee otsimine. Esimese lelu tegi ta 1960 Peruu ühele USA firmale töötades. Vähemal leide on ta teinud ka Tshillis, kuhu ta 1961 sõitis UNO tehnilise ekspeditsiooniga.

Oma elust jutustab Paul Kents: — Rännaates eesliga Lääne-Panamas viis teda vaist kahe jõe vahemaale, kus kerkiib 500 m kõrgune punakas mägi Cerro Colorado. Seal on hinnangute järgi 2.000 miljoni tonni vasemaaki. Vase-mägi asub ainult 30 km kaugusel täegastilutusega Inter-American maanteest ja 42 km Valksest Ookeanist, mis transpordit teeb lihtsaks.

Kontsessioon vasemaagi ekspuareerimiseks anti Panama valituse poolt Kanada ettevõttele, kes elustas geoloogilise uurimisega.

Autahvel langenud skaudile

TORONTO (EPL) — Toronto Eesti Maja tunajee seinal avati kohalike skautlike noorte lühkõndade esindajate juuresolekul mälestustahvel Eesti vabaduse eest langenud tundmatule eesti skaudile.

Tahvel on vastne ja selle keskel, tammelehtedest pärjas asub Eesti Skaudide Liidu kõrgeima skaudijuhli teenetemärgi Põhjatäht I järgu kujutus. Teatavasti annetas Eesti Skaudide Liidu Keskbüroo selle aumärgi tundmatule eesti vabaduse eest langenud skaudile sümbolsest juba 1972 jüripäeval ja vastav märk on hoitud E.V. esinduses USA-s kuni Eesti vabaduse taastamiseni. Richard Antik, kes viibis skaudina Vabadussõjas, jutustas noortele Vabadussõja mälestusi ja iselisevi Eesti kultuurielu saavutustest.

Idapool Cerro Colorado asuvad UNO geoloogide poolt avastatud lademed, mis sisaldavad 375-500 miljoni tonni vasemaaki ulatudes umbes 130 m sügavusse.

Paul Kentsi poolt avastatud lademed on märksa suuremad ja nende sügavus vähemalt 300 m. Umbes 80 000 ha suuruse kontsessiooniala kasutamisele võtmiseks on kulutatud umbes 7 miljoni dollari.

Lademetee suuruse, kuju, mahu ja koosseisu selgitamiseks käin kogu aja edasi-tagasi Montreali ja Panama vahel, ütles geoloog. Ikka kuupoolteist siin ja paar kuud seal. Aprillis, kuna olen kutsutud esinema selle suurlademetee Ühiskanadi Institute of Mining and Metallurgy konverentsil.

Paul Kents, kellest rahvusvahelistes erialaväljaannetes korduvalt juttu on olud, on pärit Tallinnast. Ta lõpetas Tartu Ülikooli loodus-teaduskonna geoloogiat alal 1936 ja sai magistrigradi kolm aastat hiljem. Oli Tallinna Tehnikakõuliku mäleteaduskonna geoloogia assistent. Oppis edasi USA-s Colorado mäelükkoilas ja hiljem Harvardi ülikoolis.

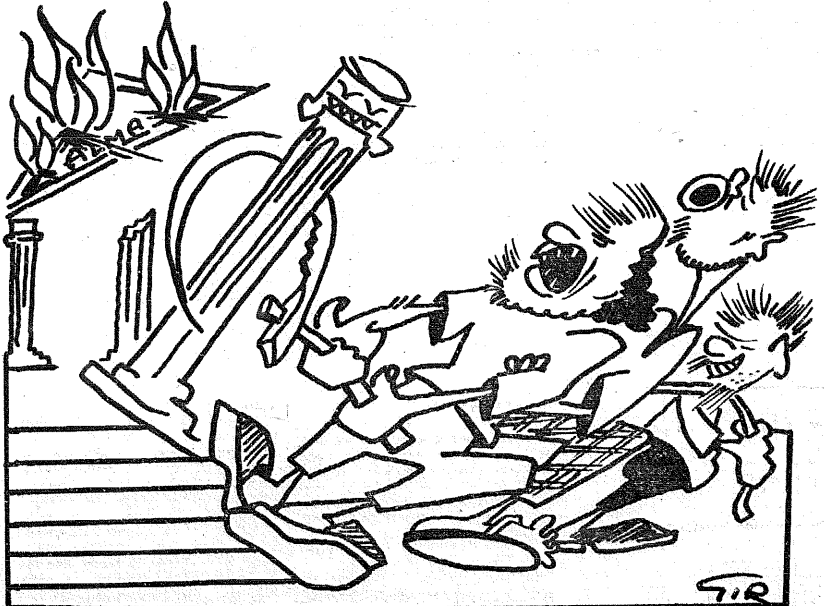
Taivo Raun, ajaloodoktor ja Kalifornias riikliku ülikooli professor, võttis koos abikaasa Epuga osa San Franciscoos toimunud USA ajaloolaste konverentsist.

Toomas Pihl Sydneyst abiellus Inglismaal Londonis New Yorgi eestlanna Tiina Hendriksoniga, noorpärast asus elama Sydneysis.

Pianist võistleb Pariisis

TORONTO (VE) — Helikunstinik Maaja Duesberg, Rudolf Tobiase tüütitritar Kanadas, sai Prantsuse riigilt kutse osavõtteks Pariisis toimuvast muusikavõistlusest pianistina.

Noor helikunstinik võttis kutse vastu ja sõitis Prantsusmaale. Muide elab Pariisis tema poolde Aiga Duesberg, kes on kutselt kirjanik ja abielus prantslasega.

— Miks need üllõplased niivõisi ülemaailmselt välisavad, rüüstavad, põietavad ja lõhvavad? — Nad eitavad kommunismi.

Kanada informatsiooniminister andis vastuvõtu Torontos etnilisele ajakirjandusele. Pildil kõneleb minister (paremal) Kanada eesti ajalehede toimetajatega — vasakul Vaba Eestlase peatoimetaja Karl Arro, tema vastas laua taga Meie Elu tegevtoimetaja Heino Rebane.

J.O. Lauri kiriku kogujana ja avaliku elu tegelasena

Peapiiskop emeritus Johannes Oskar Lauri, kelle pikk ja sisurikas elu jõudis lõpule 5. jaanuarilku päeval, on 50 aastat seisnud vaba eesti rahvakiriku teenistuses selle asutamise saadik, seal hulgas piiskopi ametis 38 aastat, aldates vaba eesti kirikut juhtivalt üles ehitada nii iseseisvas Eestis kui ka paguluses. Peapiiskopina oli ta EELK neljandaks ülekarjaseks.

Peapiiskop Johannes Oskar Lauri kogunenud ja tasakaaluliku juhtimisel on tema ametiajal eesti kirik paguluses säilitanud ja süvendanud oma ühtlasi ja koostööd üle kogu maailma hajutatud kogudustes, milleks suurel määral on kaasa aidanud koguduste liikmete ja õpetajate positiivne ja arusaadav suhtumine kiriku ülesannetes.

Kiriku ühtlus on aga esimese eelduse, et peapiiskop J. Köppu poolt väljaspool kodumaalt paguluses organiseeritud kirik suudaks püsida ja täita oma ülesandeid Jumala sõna kuulutamisel ning kodumaalt kaasaotud traditsioonide ja eestluse säilitamisel.

Seoses kodumaalt lahkumise kahelkümne aastapäevaga pöördus peapiiskop ja konsistoorium septembris 1964 EELK koguduste kaudu kõigi luteriusuliste kaasmaalaste poole üleskutsega, et need, kes veel ei ole kuulnud EELK-est, liituks oma eesti kogudusega ja eesti kirikuga. See üleskutses leidis elavat vastukõla ja paljud emalejäänud liikmed ühinesid eesti kirikuga.

Selle võimaldamiseks võttis konsistoorium vastu vastava määruse "EELK kogudustele eemaljäänud liikmete vastuvõtmise kord".

Johannes Oskar Lauri viljakast tegevust peapiiskopina tuleb eriti välja tõsta kahte sündmust: EELK Põhimääruste kodifitseerimine ja uue eesti Piibli trükitis ilmumine. Vajadus Põhimääruste ühtlustatud ja parandatud redaktsiooni väljatöötamiseks järgi oli muutunud akuutseks, kuna Eestis kehtinud Põhimäärusi oli korduvalt muudetud ja täiendatud, mille tõttu kehtivaist sätetest ülevaate saamine oli äärmiselt raske.

Sellekohane Põhimääruste komisjon moodustati 1965. aastal. Vastav kava valmis komisjonil 1966 ja esitati konsistooriumile läbivaatamiseks samal aastal. Pärast redaktsiooni heakskiitmist Stockholmis 20. juunil 1966 EELK Peapiiskopile. Nõukogu poolt esitati EELK Põhimääruste ühtlustatud, parandatud ning pa-

gulasoludele kohandatud kava vastuvõtmiseks EELK kirikukogule.

Viimane otsustus kinnitades konsistooriumi ettepaneku, kusjuures kirikukogu otsuseks vajalik hääletarv pidi olema vähemalt kaks kolmandikku Kirikukogu liikmete üldarvust. See Kirikukogu otsus kehtestati 3. aprillil 1967.

Meie kirikurahva ammune soov oli saada Piiblit ajakohases eesti-keelses tõlkes. Piibli tõlkimine usaldati õpetaja Endel Kõpule, kes võis pärast kümneaastast pinget ja enneaastalavat tööd 1966 anda EELK Piiblitõlke komisjoni esimehe praost Richard Koolmeistri korraldusse uue eesti Piibli trükivalmis käsikirja.

J.O. Lauri oli aktiivselt tegev juhtivalt eesti organisatsioonides.

See sisaldas E. Köpu poolt uuesti tõlgitud Vana Testamendi raamatuid (välja arvatud psalmid) ja praost Harald Põllu poolt tõlgitud ja E. Köppu jt. poolt sisuliselt ja keeliliselt revideeritud Uue Testamendi raamatuid ja psalmid. Kevadil 1969 ilmus trükist Briti ja Väilsmaa Piibliseltsi väljaandel Londonis uus Piibel emakordsest ajakohases moodsas eesti keeles, mida korduvalt taotleti juba iseseisvas Eestis, kuid siiski jäi teostamata, ja sai kättesaadavaks igale eesti kodule.

Kuna meie kiriku lauluraamat on suures osas vananenud nii keeliliselt kui ka sisuliselt, algatati peapiiskop J.O. Lauri poolt selle revideerimine, mis aga kestab veel edasi. Vanuse tõttu lahkus Lauri peapiiskopi ametist detsembris 1971 peapiiskop emeritusena.

Kõige selle õnnistusrikka tegevuse kõrval eesti kirikus, mis on kannund jäänud vilja, on peapiiskop Johannes Oskar Lauri aega leidnud ulatuslikuks ja juhtivaks panuseks paljudes organisatsioonides ja eesti koolides nii iseseisvas Eestis kui ka paguluses.

Oma kaasabi on ta rakendanud esijoones rahvuskultuurilistes ja kaasinimesi abistavates organisatsioonides. Paguluses on Johannes Oskar Lauri paljude aastate jooksul juhtivalt osa võtnud Eesti Komitee tegevusest, algul alates 1947 abimehena ja hiljem aastail 1957—1964 esimehena. Tema tasakaaluliku juhtimisel on Eesti Komitee arenanud eestlaste keskorganisatsiooniks, millel on kaaluv sõna eestluse säilitamise ning eesti kooli ja kultuuri arendamiseks Rootsi paguluses.

Tema ajal valitses Eesti Komitee juhatuses ja telstes organites haruldane koostöö vaim ja pandid kindel alus ka Komitee majandusele, samuti laiendati tegevust sotsiaaltöö alal, laenuaamatukogu asutamise ja muudel aladel. Oma teenete eest valiti ta Eesti Komitee allliikmeks.

Eesti Abi Keskjuhatuse ja selle organites on peapiiskop Lauri oma eelkäija peapiiskop J. Köppu lähemaks abiliseks algusest peale ja hiljem tema järglane, juhtides esimehena Eesti Abi keskjuhatust alates aastast 1962. J. Köppu nimelisi Eesti kapitali tegevust on ta juhtinud esimehena paljude aastate jooksul kuni tänapäevani.

Esimehena või juhatuse liikmena on ta tegutsenud laste suvekodu kuratorloomis ja noorte keskus. Kui tõsisis päevakorrale vangistatud ja küüditatud eestlaste abistamisaksioon, oli Lauri väsimatu sealt tegevuses.

Rootsi-Eesti Õpperaamatufondi tegevusest on Lauri osa võtnud nõukogu liikmena algusest peale, et aidata kaasa emakeelsete õpetuste muretsemisele paguluses tegevustelele rahvuslikele koolidele.

Lauri sulest on ilmunud jutustekogu "Jumal on armastus" (1967) ja usupoetuse õpik "Apostlite ajastu" keskkooll 2. klassile. Lisaks sellele on ta avaldanud suure arvu kirjutusi ja artikleid ajakirjades ja ajalehtedes, aga ka raamatuis.

Ta on kiriku häälekandja "Eesti Kirik" toimetuse liige ja kaastööline ja sihtasutuse "Eesti Vaimulik Raamat" juhatuse liige.

Eestlase ravimistööstus Ameerikas

KAPLINN (VES) — Kaplinnas, Lõuna-Aafrika vabariigis ilmuv "The Cape Times" toob 18. detsembris kirjutuse New Jersey's farmatseutillist tööstust omava rohuteaduse doktor Valdemar H. Madise, kes koos abikaasaga tegi matka Lõuna-Aafrikasse. Reisi sihtiks oli, nagu selgub kirjutusest, kontakti loomine sealse taimse "buku" kasvatajatega. Dr. V. H. Madise tööstus kasutab taimse oma eritooted valmistamiseks.

Dr. V. Madis loonud kontakti "buku" kasvatajatega Lõuna-Aafrikas juba kolme aasta eest. Lenates siis New Yorgist teise Lõuna-Aafrika pealinna, Pretoriase, viis juhus tema kokku taksojuhiga, kelle ta paikas Kaplinna sõiduks, soovides ühtlasi kontakte ka "buku" kasvatajatega.

Taksojuht täitsis meeleid korralduse, kuna ta ema, keda ta polnud näinud mitu aastat, elas Kaplinnas ja mis veel olulisem, elas Kaplinnas ja mis veel olulisem, ta viis dr. V. Madise kontakti ka Lõuna-Aafrika suurema "buku" kasvatajaga, kelleks oli suurfarmi omanik Olaf Henning.

See taim, kasvades kahe meetri kõrguseks omab väikesed roosakasvalged õied ja eriliselt aromaatsed lehed, kasvab maailmas vaid ühes kohas, n.n. Lääne-Cape'is, Lõuna-Aafrikas.

Dr. V. Madis tundis seda värsustiliku taimet ja tema omadusi. Ta märgib, et taimet kasutatakse ravimite valmistamiseks, eriti neeruraviks. Viimasel ajal aset leidnud hindade kõikumine ja tüs tegi küsitavaks selle ravimtaime ostmavõimalused, mis tähendab samaaegselt ka, et Lõuna-Aafrika "buku" kasvatajatel jääb kasutamata kuni 60% nende toodangust. Edasi on dr. V. Madis lehele märkinud, et hindade kõikumine ja tüs, millele kaasub paratamatusega "buku" asendamise mõnede kemikaalidega, sundis teda jõuueelsele reisile, et saavutada taimet kasvatajatega kokkulepet hindade stabiliseerimiseks.

Selgub, et dr. V. Madis kokkuleppe ka saavutas ja see garanteerib "buku" kasvatajale üle poole aastasaagi müügi, paljude tuhandete randide (L.-A. raha) eest, nagu lisab leht.

Dr. Valdemar H. Madisel valmis hiljuti tema tööstuses uhiuus hoo-

Johannes Oskar Lauri on sügavalt kristlik isiksus, kes kogu oma elutee kestel on lakkamatult kuulutanud Jumala armu ja võeldunud kristluse aate eest. Sealjuures on ta silmapaistev oma rahvusliku meelusega. Ta oli sügavalt veendunud, et kiriku organiseerimine paguluses on põhiliselt rahvuslik ülesanne.

Kogu tema tegevust iseloomustavad organiseerimisvõime, tasakaalukus, tolerantsus teistile mõlele suhtes ja püüd vastuolusid ületada lepitavalt ja konstruktiivselt. Sellisel on ta 56 aastat, sealhulgas 38 aastat piiskopi ametis, teeninud eesti kirikut ja oma rahvast suure andumuse ja armastusega, eiaades kaasa tema rõõmudele ja muredele.

Tema pikk, viljakas ja õnnisturikas tööpäev lõppes valkselt ülemnimesega 5. jaanuarilku, mil Kõigeväeline Jumal kutsus teda maile üle tõvvaljalt igavese elu rahuriki, olles 82 aastat vana. Meilt on lahkunud sur tõõmees, väsimatu võitleja ja abivalmis kaasinemine. Kuid oma elutõõga on ta andnud väärtusi, mida ei kustuta ükski võim ega aastate taastamatu rida.

Requiem aeternam dona tibi, Domine, et sit levis tibi terra Svecia.

Teodor Kõnnepas

nestik, mille plaanid valmistsid arhitekt Heino Tammerki tööna koostööd omanikuga.

Tehas on oma ala suuremaid, asudes New Jersey's, mitte kaugel New Yorgist. See on sisustatud tehnikat viimase sõna kohaselt, vastavalt kõikidele moodsa ja farmatseutilliste tehaste nõuetele.

Eltevõtte kannab nime "Dr. Madis Laboratorlues". Selle tegelikkus juhiks on omanik dr. V. Madis isiklikult koos majandusteadlastest poja Valdemar Madisega.

Ravimite ja paljulitki essentside valmistamist kontrollivad alade eriteadlased ja kaueamt aega väljajõppinud töötajad.

"Vaenulik misjoni tegevus"

TAMPERE (AL) — N. Lõdu ametühingute häälekandja Trud stiidlastas laupäeval, 22 detsembril soome usulise organisatsiooni Stefanus-misjoni "taimava kirjanduse" salajase saatmise pärast N. Lõdu.

Kirjutises, mille peakirjaks "Vaenulik ja vihameelne misjoni tegevus", üldtatakse, et Stefanus-misjon on asunud N. Lõdu vastasse tegevusse, korraldades selleks "provokatiivseid kokkulekuid" ja toimetades salaja maale "lauravalt kirjandust".

— Stefanus-misjoni tegevus on laiahaardeline ja organisatsioonil kasutada on nlmeltamisväärselt ressursse, kirjutab Trud ja lisab, et USA salalauarekeskus CIA on ikka "vankumatult kasutanud usulisi liikumisi enda huvides" (EPL/Mr).

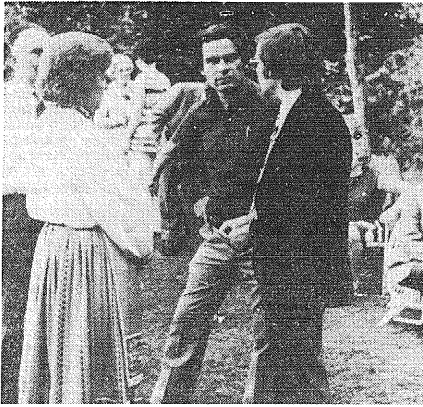
Roman Toi Montreausse

ROMAN TOI

TORONTO (EPL) — Roman Toi sõidab 18. jaanuaril enesetähtselt Euroopasse ja jääb sinna vähemalt üheks aastaks. Toda asendab meeskori juhina vend Harry Toi ja segakoori juhina "Estonia" orkestri juht Uno Kook.

Nagu me kohapealt kuulime asub Roman Toi Euroopas vaheldumisi kahele maale — Shveitsis ja Inglismaale, põigeldes vahapeal ka Pariisi. Esialgu asub Toronto üldtuntud muusikamees Shveitsis Montreux linna, et jatkata seal õpinguid kohalikus kõrgemas muusikaeaduslikus instituudis kompositsiooni ja dirigeerimise aladel. Shveitsist sõidab aegajaliselt Toi ka Inglismaale, poolmärgitud aladel. Märtsikul on toil pikem peatus ette nähtud Pariisis enesetähtselt otstarbel, samuti tuleb ta korraaks tagasi oma kodulinna, nimelt Toronto Eesti Segakoori kutsel, kus tal tuleb juhatada viimase aastakontserdi üht osa. Seejärele asub Toi juba pikema ajaks Euroopasse, vähemalt 1976. aasta teise pooleni.

TV-programmi tegemisel Hollandis. Keskel produtsent Eijbersen vestlemas Vilma (vasakul) ja Peter Belinfantega (paremal). Keskel moment jõhuetevalmistusist, kus proovad Marga Takk, Ty Tammsaar-Dekkers ja Hulda Saidlo valmistavad verivorste, nende taga Hollandi Eesti Seltsi esinaine Vilma Belinfante. Pare-

mal Rotterdami jõuluvana (pr. Fofanov) mudilastega — vasakult Jüri Roode, Arnold Boon, Martin Kikkert (mõlemad süles), ees Merja Karjunen ja Jaan Richard Kikkert. Paremalt püsti alma Kikkert Tiit-Kirsti Fordiga süles.

Hollandi eestlaste edukus Eesti küsimuse esitamisel

ROTTERDAM (EPL) – Hollandi eestlaste traditsiooniline jõulukoosviibimine peeti jällegi fõtterdamis Soome Meremeeste Kiriku hoones 22. detsembril. Jumalateenistuse pidas õpetaja Edurd Kägi Gøteborgist, orellil saatis hr. de Bruin. Hiljem toimus kogudusemaja saalis jõulupuu lastele ja vanadele, mida küllastas ka eesti jõuluvana. Seekordsest koosviibimisest võttis osa vähem kaasmaalasi kui eelmistel jõuludel. Oli lapsi ja vanu, kes olid hai-

guse tõttu sunnitud koju jääma. Isegi jõuluvana (hr. Roode) lamas haigena voodis ja teda asendas Tamara Fofanov. Puudust tundsin Olaf Kopvillemist ja tema perest, kes veetsid oma jõulud Hispaanias, perekond Mässakist ja Karellist. Perekond Mässak elab jälle Ameerikas ja perek. Karell Belgias. Kuid vaatamata kõigele mõõdu koosviibimine sõbralikus vestluses, jõululaulude laulmisega ning eesti jõulutoitude söömisega.

Hollandit on eelmisel aastal külastanud ja ESH-ga kontakti võtnud järgmised rahvuskaslad:

Ameerika Ühendriikidest: Peakonsul Ernst Jaakson abikaasaga, hr. Elmr Epner, Ins. A. Rebane, pr. Arras—Basdijns, Udo Heintla.

Kanadast: "Kungla" rahvatantsu rühm härrade Metsalo ja Lainevoolu juhatusel. Pr. ja hr. Tammelela—Holmberg, pr. Leida Järvi, hr. Esmo Luksep, pr. Evelyn Koop, Karen Vilnamäe, Mall Umelas, Mari Vähi, Rita Laur, Karen Kruusmägi ja hr. Ingemar Korjus.

Brasiilias: Pr. ja hr. Weltson. Marlene, Marly ja Milve Suursoo.

Uus-Meremaal: Pr. Emmy Tõkke—Bellwood.

Rootsist: Ülempreester Martin Juhkam, Andres Küng, pr. ja hr. Adila, Tia-Mari Juhkam, mare ja Leit Gerling, pr. Leida Loesment, Tiina Loesment, Pr. Leigus, pr. Leetmaa ja pr. Siglittrega, pr. Saksamaal: Pr. Jahr, pr. Kutzer, pr. ja hr. Laev, pr. ja hr. Luik.

EESTI TUVUSTAMINE

Hollandi eestlased on oma võimete kohaselt ka mõõdnud aastal pöödnud hollandlastele tutvustada praegust olukorda Eestis ja eestlaste elu paguluses. Nii on ilmunud sisseaadetud kirju ajakirjades ja lehtedes. Intervjuu Andres Kungiga ühes suuremas ajakirjas ja viies ajalehes ning intervjuu Eesti Seltsi esinaisele suure tiraazhiga hommikulehtel "Algemeen Dagblad". Pärast intervjuusid avaldasid ajakiri ja ajalehed oma veereguleid lugejate kirju, mis olid melle väga positiivsed.

"Algemeen Dagblad" avaldas mõõdnud aasta lõpus pikema artikli seerias: "Välismaalased Hollandis" noore eesti-australiala abielupaar Alas—Ford'iga Krista ja Trevor Ford jõudsid pärast pikka ümbermaailma-reisu kaks aastat tagasi Hollandisse. Krista Alas—Ford on matemaatika õpetaja ja ta abikaasa keemiaspetsialist, nendel on aastane tütar Tiit-Kristi.

Lehes kirjutatakse Krista vanemate põgenemisest Eestist ja nende elust Austraalias. Abielupaar jutustab oma elamustest ja tähelepanekutest Hollandis ja küllaskäigust Eestisse. Huvitav on see, et hr. Ford on õppinud ka eesti keelt ja õpetab seda nüüd oma abiga ka väiksele Tiitule.

Artikkel lehes on perekonna foto ja lehekülje pikkune. Pr. ja hr. Alas—Ford andsid ka intervjuu televisioonile oma elamustest Eestis. Hollandi lennuvõe ajakirjas "De Vliegende Hollander" ilmus kahe lehekülje pikkune artikkel eestlanna Anita Tamberg—Hilsterist, pealkirjaga: "Kaks kodumaad: Eesti ja Holland.", alapealkirja: "Naine lennuvõelase seljataga".

See intervjuu on Eestis sündinud Anita Tamberg—Vaikla—Hilsteri elulugu: Elust Eestis enne II maailmasõda, venelaste sissemaarimisest, venelaste sissemaarimisest Eestisse, sõjajärgsest Eestist, peenest Hollandis ning okupeeritud kodumaa külastamisest ja praegusest olukorrast saäl. Intervjuu on kirjutatud suure asjatundlikkuse ja südamlikkusega. Selles peegeldub meie rahva kurb saatus ja meie rahvuskaslaste kannatused.

Intervjuerija märgib veel, et eestlaste omase viaditusega on Anita Hilster saavutanud Hollandis tunnustuse sisearhitektuuri alal, olles sisustanud mitmeid Hollandi raeokja hooneid ja loonud uusi mööbli modelle. Pr. Hilsteri tütar esimesest abielust, Mare Vaikla van de Velde on ühe suurema Hollandi moeajakirja osakonna juhataja ja moeredaktor.

KA HOLLANDLASED

Mitte ainult eestlased, vaid ka hollandlased on mõõdnud aastal lehtedes, ajakirjades ja oma kones meelde tuletanud Balti riikides saatus ja loatunud lääne riike N. Liidu agressiivse poliitika eest. Tähtsamatest hollandlastest, kes seda on teinud, võiks nimetada: Euroopa Parlamendi Presidenti Mr. Dr. Berkhouwer, Kindral Major Broekmeyer, Hollandi sõjaveteranide (Oud—strijders Legioen) esimees hr. Ego, kolonel ERkeels, hr. Ten Berge jne. Ajakirjades on eriti silmapaistavalt meie eest välja astunud sõjaveteranile ajakiri "Sta—Vaar" (Seisa kindlalt).

Suure asjatundlikkusega on Eestis ja teiste Balti riikide üle kirjutatud Rotterdami lähedal Oostvoornes elav gümnaasiumi ajaloo õpetaja Kikkert, kes on abielus eestlanna Dolores Komngoga. Suure tiraazhiga ja peamiselt kõrgema tele ametnikele määratud lehes "Intermedial" ilmus mõõdnud aastal hr. Kikkert' i kirjutatud

kolmeleheküljelise artikkel Balti riikide, eriti Eesti üle, pealkirjaga: "Unustatud rahvad Euroopas". Artikkel käsitab kõiki aspekte Eesti ajaloo ja meie rahva saatuses.

Alapealkirjadeks on: Balti riikide asukoht. Iseesivusaeg. Aken läände ja värav sisetungijale. Hitler—Stalini pakt. Soome asend ja olukord võrreldes Balti riikidega. "Valimisid" okuatsioonil ajal Balti riikides. Balti riikide aneksoosioon N. Liidu poolt. Balti exodus. Venestamine. Küllaskäigud okupeeritud Eestisse. Artikli juurde on lisatud Balti riikide kaart, eestlase Paul Kerele ja lätlase Andreiko fotod.

Balti riikide olukorda tutvustavast literatuurist on teiste seas nimetatud eesti autoreist: Andres Küng, V. Raud ja A. Kaelas. Umbes samasulune artikkel ilmus varem pealkirjaga "Balti riigid" ajakirjas "Spiegel Historiaal" ja Eesti üle ajakirjas "International Spectator". Ilmumisel on "Spiegel Historiaal" "Artikkel "Baltische nationalisme" ja hiljem Poola allveelaeva "Orzel" põgenemine Eestist. Härra Kikkert vaatleb "Orzel" saatus Poola, Eesti, Saksa ja inglise seisukohalt.

Peab ütlemä, et Jan Kikkert on Hollandis ajaloolasena ja suurte teadmistega tühusat tööd teinud Eesti riigi ja rahva saatus tutvustamisel hollandlastele. Tema kaastööl valmis ka uus ajaloo raamat Hollandi kõrgematele õp-

peastutele. Ta on avaldanud artikleid ka Soome olukorrast II maailma sõjas.

Eestlased Hollandis on hr. Kikkertis leidnud asjatundliku, meie olukorda mõistva ja tolerantse sõbra, kelle lapsed räägivad eesti keelt ja on eesti kirikus ristitud.

HINTZERI ARHIIVID

Mõni aeg tagasi läbis eesti ajalehti teade, et Saksamaal, Schwarzenbekis surnud Karl Hintzeri eestlastele kultuurilisel ja poliitilisel tähtsast varandusest on säilinud vaid heittraadid mis on Saksamaal Eestlaste Keskkomitee valduses. Olgu siinjuures mainitud, et säilinud on ka heitlente, valguspiltide seeriad, fotod Eestist ja pagulasajast ning eestikeelseid raamatuid.

Et see väärtuslik materjal on säilinud, selle eest tuleb tänada ainult seda sakslast, kes neid aadad hoolikalt on alal hoidnud. Karl Hintzeri varandusest ei ole midagi Schwarzenbeki prügimäele sattunud. See siinolev arhiivmaterjal on määratud eesti organisatsioonidele.

EESTI MUINASJUTUD

Hollandis, Apeldoornis ilmus kirjaosut Sempere Agendo väljandud hollandi keeles suure formaadiline ja kaunit laste joonistustega illustreeritud raamat "De glazen bert" mis sisaldab 35 eesti muinasjuttu. Tõike on teinud saksa keelset väljaandest "Der gläserne Berg" A. Prager.

TELEVISIOONISAAD

Mõõdnud ESH tegevusaasta on olnud erinev teistest selles mõttes, et meid küllastas mõõdnud suvel Kanadast "Kungla" rahvatantsu rühm, kaunistades meie suvipäeva ja esinedes ka Hollandi televisioonile Eesti saate jaoks. Eesti praegust olukorda tutvustava TV programmiga on palju tööd tehtud ja see tuleb veel sellel hooajal esitamisele, seda saadet ei ole veel siiani näidatud, on see, et vahele on tulnud sündmused Israelis ja õhkriisiga seotud probleemid. Eesti Programm sisaldab eestlaste suvipäeva "Kungla" rahvatantsu rühmu esinemisega mis filmiti Den Dolder'is pr. Dekkersi aias, inter-

vjuu meie noore ja andeka zhurnalisti Andres Kungiga Eesti ja teiste Balti riikide praegusest olukorrast.

Intervjuu Eesti Seltsi esinaisele külastanutega jne. Viimase intervjuuna võeti televisiooni jutujamine Martin Juhkamiga Rootsist, kes Hollandi TV kutsel viibis Rotterdamis.

Kuna Hollandi televisioon soovis ilmitingimata hollandlastele tutustada eesti keelt, siis oli intervjuu eesti keeles, intervjueris Peter Belinfante. Saatesse tuleb see hollandikeelse tekstiga. Ülempeester Martin Juhkamile esitatakse Küsimust:

Mis puudutasid kirikueelu ise selvuse ajal ja praeguses okup Eestis, kuidas suhtub kirikusnoorus ja haritlased, kas läänekriitikal on kiriku osas teatud mõju N. Liidu ametlikele hoiakule, kui das saabub Eestist informatsioon läände, kas esinenud usklikke ja kiriku tagakiusamist ja mida arva teate nende võimalikest, kes kõige vaatamata näitavad rezhimi miile lojalalust.

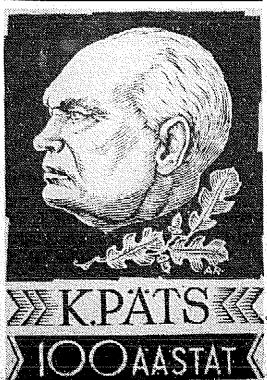
Hollandi eestlased ootavad huviga seda televisiooni saadet, kuna see on esimene kord, et Eesti praegust olukorda TV-s nii põhjalikult hollandlastele tutvustatakse. See saade peaks olema nähtav ka Saksamaal ja Belgias.

HES TANU

Siinset eestlased tänavad eriti Hollandi televisiooni päevasündmuste osakonna juhatajat hr. Eijberseni, Andres Küngi, ülempeester Martin Juhkami, "Kungla" rahvatantsu rühma Torontoist ja kõiki teisi kes abistasid selle saate kordaminekut. Hollandikeelseid intervjuusid saates on toim. Eijberseni.

Eestlased Hollandis tänavad kõiki neid rahvuskaslast, kes meie siinset väikest rahvusrühmi on eestluse säilitamisel abistanud, aidanud Eesti probleeme hollandlastele selgitada ja meid oma küllaskäigudega Madalmaades rõõmistanud. Täname kõiki ja ütleme: tere tulemast jälle Hollandisse ka aastal 1974!

Vilma S. Belinfante

Pidulised Göteborgi üliõpilaskonnan ballil tantsimas ühistantsu (EPL-foto Kopler)

Eesti kunstniku uudne klaasmosaiigi-tehnika äratab USA-tähelepanu

MINNEAPOLIS (VES) – Minneapolises elav kunstnik August Mölder, kelle silmapaistva omapäraga käsitlused olis, monotoüpias, akrüülis ja akvarellides on äratanud laialdast tähelepanu lühesaival esinemisel ameerika kui ka eesti kunstinaistustel, on aastate jooksul väljaarendanud täiesti alundaase ja jällegi omapärase käsitlusega kunstiliigi. Selleks on tema poolt teostatavad värviklasi klaasmosaiigist kirikuaknad ja nende alundaadne loomisviis, millel ei ole midagi ühist juba aastasadandele tuntud, värvidega klassile maalitud akendega.

Ameerika tööstusliku suurkontserni General Mills uurimis-kultuurilised ajakirjad "Progress Thru Research" ja "The Modern Millweel" avaldasid hiljuti ulatuslikke kirjutisi koos ülevõtetega August Mölderist, tema loomingutehnikast värvilise klaasmosaiigiga ja sel viisil loodud kirikuakendest. Kuna siin on tegemist ühe eesti kunstniku poolt arendatud alundaadne kunstiliigiga, toome need artiklid kokkuvõttes:

"Vaikselt, ilma laiemalt teadmata, on tuhande aasta vanune värvilise akende kunst läbi teemas midagi revolutsioonilist. Üks selle revolutsiooni tekitajatest on August Mölder, rahvuselt eestlane, ja praegu Augsburg College'is, Minneapolises, kunstipeetaja. Ta on loonud sadadid maalinguid akvarellis, ölis ja akrüülis, tehes seda õpetajatoost vabal ajal – millest ta osa pühendab kirikuakende loomisele klaasmosaiigis."

Edasi antakse ajakirjades ülevaade August Mölderit elukäigust ja Eesti saatusest.

Ta on õppinud õigusteadust ja olnud tsiviilõiguse assistent Tartu ülikoolis. Juba siis harrastas ta maalimist hobyna. Kul N. Vene ja Saksa armeed olid kordamööda okupeerinud Eestit, elas Mölder põgenikuna Saksamaal, siis Austrias, kust asus Ühendriikidesse. Siin alustas ta ulatuslikumalt arendama oma uudet klaasmosaiiki tehnikat. Tema loodud kanad on nagu ta maalingudki – juiged, sümbolistlikud ja abstraktsed. Peened detailid ta jätab kasutamata, palju vanu meistritööid on hävinenud just paljude ja peenete detailide purunemise tõttu. Vajaliku materjali muretsemiseks avastas Mölder erakordselt kompetentse allika, see on Bloncke Cass Co. West Virginias, vana inglise ettevõtte, mis rajatud siin paarsada aastat tagasi. Sellest ettevõttest võis saada klaasimaaterjali 25-nese mitmesuguses värvivarjundis.

Edasi tuli lahendada mitmesuguses kujus ja suuruses lõigatav klaasitükke koostoided ja liivmaterjal klaasmosaiigi loomiseks.

Seesuguse vahakiti, mis hiljem kivistub kõvaks, siduvaks liimmaterjaliks, arendasid Mölderite kasutamiseks General Millsi uurimisosakonna keemikud Dwight Peerman ja Don Floyd. Nüüd järgnes Mölderil tema uude tehnikat väljaarendamine, viimistamine ja selle tegelik rakendamine kirikuakende loomisel. Ta esimeseks tööks said sisepaneelid St. Olaf Collegis, Northfieldis, Minn. Oma tehnikale, klaasi lõikamisele mitmesuurusel tükkideks, li-

sas Mölder veel ühe üksikasja – klaasitükkide pinnad ta murendas ja graveeris erinevateks, nii et need reflekteerisid valgust mitmesuguses varjundis ja intensiivsuses.

Sellejärele paigutatakse väljatöötatud klaasitükki puuramiga ümbritsetud eripaberile, millele varem valmistajoonistatud iga klaasitükki vahede täitmine ja liitmine kogu pinnases, kahe vahakiti eriseguga. Kuna see peab sündima väga ettevaatlikult klaasitükkide joonistusmustril säilitamiseks, siis kasutab Mölder vahakiti valamiseks klassitükkide vahete eripaberist koonusekujulist torbiktorikest.

Seesugusel loodud puuramispaneel vajab kuivamiseks ööpäeva, selle järele võib raami eemaldada ja paigutada vertikaalselt kuivamiseks. Mölderil poolt praegu kasutatav, täiendatud vormeliga vahakittide segud vajavad täielikuks kivistumiseks umbes viis päeva ja ta esimese mosaiikpaneel St. Olaf Collegis on nüüd 12 aasta järele sama perfektne kui ta oli loomisel.

Sellest saadik alates on Mölder loonud võibolla umbes tuhat värvilist klaasmosaiigist akent ja paneeli. Nende hulgas on otsestelt kirikuakende, siis sise- ja altari-paneelid, paneelid äriettevõtetele sisedekoratsiooniks ja kaunistusteks erakodudele. Tal on suuri eriloominguid, mis hõlmavad kuni 60 eripaneeli.

A. Mölder külastas Euroopat uuesti 1965, et uurida põhjalikult umbes 800 aasta vanust värviliste akende loomisekunsti.

Ta uuris prohvetite kujundeid Augsburgi katedraalis, milliseid peatakse vanimateks värviliste akende alal, samuti kuulsad Chartres aknaid Prantsusmaal, Düsteri ja Hobeini töid, kes samuti käsitasid värviliste klaasitükke akendega. Mölder arvab, et suurte meistrite katsused ebaõnnestusid just selle tõttu, et nad püüdsid oma loendit maalimise tehnikald rakendada ka klaasil. Kuid klaas on erinev materjal ja siin ei pääse mõjule peened varjundid ja detail-

lid. Nüüd, 800 aastat hiljem, Mölder usub ja näitab, et teepoolset suurt värvilise klaasi kunsti võib luua vaid klaasi, värvi, vormi ja kiitvahadega. Mölderil menetluses väljatöötatud, lihvitud, graveeritud, murendatud, klaasmosaiigid saavutavad säravuse otse elustovalt. Kümne kuni kahekümne jala kauguselt vaadatuna, saavad ta jutavaks kunstniku juiged, sümbolistlikud ja abstraktsed kujutused. See võib olla Kristus pea, prohveti figur, mõni steen Testamentidest, või Püha Georg võitlemas draakoniga – need kõikavad vaatlejat selliselt, et nähtu juurde tuleb tulla jälle ja jälle tagasi.

Üle tuhande paneeli ja akne, mida Mölder on loonud, ei ole kolmetelst aasta jooksul veel ükski näidanud murenemise ega pragunemise märke, isegi pirkondades, kus aastaaegade vaheline temperatuuri kõikumine on 150 kraadi ulatuses ja tormid kuni 100-millimeetrisse.

Kirikutegelasi, kuhu Mölder aknaid loonud, on väljendanud, et need aknad näivad nii tugevalena, et kui ta nende kirikumüürid peaks varisema, need aknad jäävad. Võiks veel mainida näitena vaid mõningaid pilrkonde, kus August Mölder klaasmosaiigist kirikuaknaid loonud: Põhja-Dakota, Iowa, Illinois, Tennessee, Wisconsin j.t. Minnesotas asuvad Mölderil loodud kirikuaknad järgmistel: First Presbyterian, Stillwater, St. Joseph Catholic, Red Wing, Christ Lutheran, N. St. Paul, Lutheran Memorial, S. St. Paul First Lutheran, White Bear Lake, Transfiguration Lutheran, Bloomington, North Presbyterian, N. St. Paul, Augsburg College kabeliaknad ja Cathedral High School, Duluth.

Äriettevõtteid, millele Mölder loonud klaasmosaiigist paneeli ja panoosid, on Twin City Federal Savings and Loan suurpank ja selle haruosakonnad Anokas, Fridleys, Edinas ja Roseville'is, Northern Propane Gas Co., St. Louis Pargis ja mitmed teised asutised ja ettevõtted.

ENDEL KUIK

Ekstliibriste kogu arhiivi

TORONTO (EPL) – Kunsti ja ekstliibriste kogude Emil Eerme ametias oma suurost ekstliibriste kogust, mis hõlmab 14.000 numbrit, 120 tomale endale valmistatud ekstliibrise Eesti Keskarhiivile Kandas alusvarana loodavale Ekstliibrise ja Graafika osakonnale.

Alusvaraks ametatud ekstliibrise autoreiks on järgmised eesti kunstnikud võõrsilt ja kodumaalt: Abel Lee, J. Naha, J. Saarnilt, Marino Ait, Axel Tamme, Endel Kõks, Johan Jans, Vive Toili, Rich. Kaljo, Asta Vender, Leida Soom, O. Vihuri, V. Toos, Edgar Vaiter, Lembit Lepp, Martin Lepp, E. Okas, A. Tammsaar jt. Peale eelpoolsete kunstnike on Keskarhiivile annetatud E. Eerme nimelisi ekstliibriseid veel Austria, Saksamaa, Prantsusmaa, Tšehhi Looda, Itaalia, Läti, Soome ja Belgia kunstnikelt.

Üliõpilaskonna menukalt ballilt

GÖTEBORG (EPL) – Eesti üliõpilaskond Rootsis (EÜR) tuli aastavahetusel toime Göteborgis esmakordse uueaasta balliga, mis õnnestus täielikult ja jäi meelde jäävaks sündmuseks kõigile osavõtjatele.

Külalisi saabus juba varakult ka teistest keskustest. Ball toimus Odd Fellow restorani mugavates piduruumides. Saabuivad daame dekoreeriti Evi Lepiku poolt roosidega. Ja siis istusid 50 ballikülast suurde pidulaua, et nautida delikaatset õhtusööki.

EÜR laekur Andres Niitepõld ütles ametlikult kõigile teretulemast ja avas balli. Muldugi lauldi Gaudemust ja rahvahulgad, tulge kokku, nagu see on tudengitel kombeks.

Ja mida söödi? Eeltoiduks olid "crepid" šampinjoniidega, peatoiduks porsafilee "poignac" ja magustoiduks jäätisetordid, mis saabusid liutulestikus. Vahepeal pidas Andres Niitepõld pidukõne ja Tõnu Riomar kandis ette humorekski. Kõike seda täiendati ühislauludega.

Ja siis järgnes pärisball kohvilauas istumise ja tantsuga, mis

kulmineerus sõdaõl uusaasta saabumisel vahuviniitl korkide kõrvaldamise paugudega. Ja mõni minut enne kahteist lugesi Tõnu Riomar asjakohase Gustav Suitsu luuletuse. Uus aasta võeti vastu rahvusõmniga, sooviti head uut aastat ja tantsiti sisse uus aasta viinivalgiga "Sinisel Doonaul". Ja siis kestis tants kuni varaste tundideni. Nii nagu üks hea ball peab käima vanas stiliis.

M. N.

Toomas Sürra New Yorgist, õpib praegu Mehikoo Guadaluja ülikoolis arstiteadust. Selles ülikoolis õpib aindüks arstiteaduskonnas 2500 ameeriklast.

Rein Kilson, biofüüsika doktor, kes mitmet puhku on teadusliku uurijana viibinud ka Stockholmis, töötab praegu Arizona ülikooli korralise biofüüsika professorina Tucsonis.

Soodustus EPL tellimisel kontomanikele LHÜ-s

EESTI LAENU-hoiu ühisuse juhatus otsusel on liikmeil võimalik tellida Eesti Päevalehte j.t. eesti ajalehti 20-kroonise soodustusega.

Soodustust võivad saada kõik eesti hoiukontode omanikud, kelle hoiukontos 31. det. 1973 a. oli vähemalt 1.500 krooni. Igal loikonnal on kasutada ühe eesti ajalohe tellimise soodustusega. Ajaleht tuleb tellida tavalises korras ja tellimise kvitung (või selle fotostaatkoopila) saata hiljemalt 31. jaanuariks 1974 Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele (mitte pöörduda Stockholmis Sparbanki poole!). ELHU kannab hiljem kr. 20: – vastavasse hoiukontosse ja saadab postiga sellekohase teendi.

Saata hiljemalt 31. jaan. 1974 Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele
Box 16318 103 26 Stockholm 16

Kontoomaniku nimi

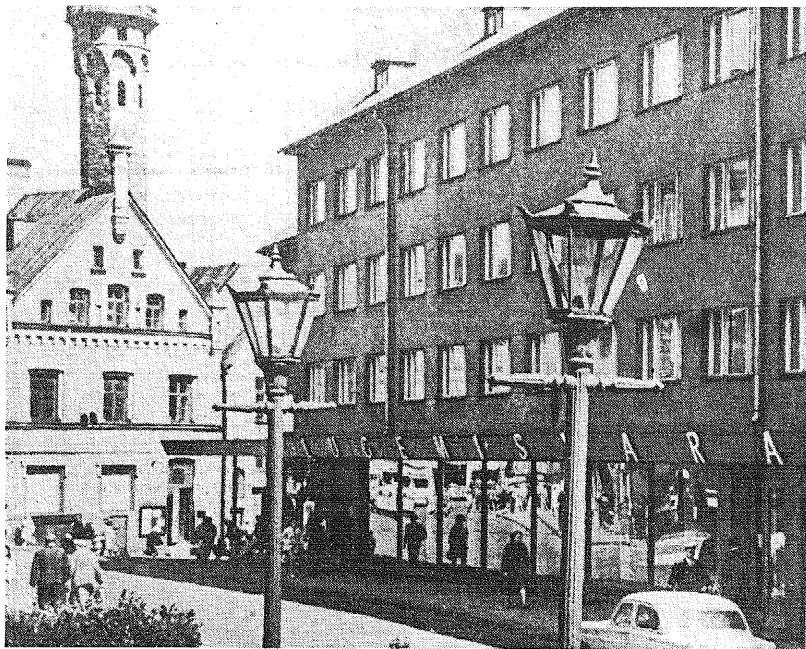
Hoiukonto nr.

Sünniaasta

Elukoht

Posti nr. ja koht

Lisa: Eesti Päevalehte tellimise kvitung.

Tänapäeva Tallinn. Kirjanike maja Harju tänavas.

17 000 Balti suurprotestis

Suurim protestiatsioon, mis kunagi on esinenud Sovjeti usujälitamise vastu, leidis 1972 aset Leedus.

Enam kui 17 000 leedu katoliiklast olid kirjutanud alla kirjale, mis sama aasta veebruaris saadeti UNO peasekretärile, Kurt Waldheimile. Leedulased palusid, et Waldheim saadaks ühe koopia nõukogude parteijuhile, Leonid Breznevile.

Leedulased märkisid, et kolm kollektiivset kirja, mis katoliiklased varm olid Breznevile saatnud, jäid täielikult tähelepanemata.

Tegelikult oli allakirjutajate arv palju suurem, kuid mitmeid nimekogujaid arreteeriti neljas linnas ja nende nimistud hävitati. Tuleb märkida, et režiimtruud piiskopid tegid korralduse, et kõik preestrid kantšistest keelustaksid nime andmise.

Protestikirjas juhiti tähelepanu asjaolule, et ametivõimud

on vangistanud ja saatnud asumisele preestrid, kes olid lapsi ette valmistanud esimesele armulaule ja et uslike lapsi sunnitaakse osa võtma ateistlikest õppetundidest koolides.

Protestilaine kulmineerus sama aasta mais ja juunis, mil Leedus mitu isikut põletasid end avalikult surnuks, religioosse ja poliitilise protestina. Esimene enesepõletaja oli 20-aastane katoliku-usku Roman Kalanta, kes end süüta ühel pühapäeva pärastõunal Kاونase kõige populaarsemas pargis.

Tema matus kujunes võimsaks rahvuslikuks demonstratsiooniks. Tuhanded noored marssisid läbi linna tänavate, nõudes Leedule vabadust ja iseseisvust.

Teksisid kokkupõrked miilitsavõimudega, kesjuures üks miilits ja mitu demontstranti said surma ning mitu sada meeleavaldajat arreteeriti.

Usuelu Baltikumis kulgeb pideva jälitamise tähe all

Kolmes põhjalikus artiklis ajalehe Dagen kultuurileheküljel vaigustab Andres Küng usuelu tänapäeva Baltikumis. Küng alustab juba N. Liidu esimesest okupatsioonist, nentides, et vaimulikud ja usklikud olid need, kes sad kõige raskemini kannatada. Näiteks kaotasid Läti ja Eesti protestantlikud kirikud kümnekond piiskoppi ja Eesti katoliiklik kirik likvideeriti peaaegu täielikult. Selle

peapiiskop Profittlich arreteeriti ja on sellest ajast peale jäljetult kadunud. Möistagi keelustati koolides religioonõpetus, ülikoolides suleti teoloogia fakulteedid ja Tartu ülikoolis põletati 70 000 usulise sisuga raamatut. Ka pärast sõda jätkus vaimulike-uslike terroriseerimine ja 1949 suurkütitudamisel toimetati veelgi rohkem vaimulikke Siberi laagritesse.

Stalini surmaga kaasus teatud mõttes hingetõmbepaus ka kirikule. Töölaagrid üle elanud umbes 120 vaimulikku tohtisid tagasi pöörduda Leedusse ja kümnekond Eesti ja Lätisse.

Füüsiline terror vaimulike ja uslike vastu vähenes, ent ateistlik propaganda võttis suuremad mõõtmed. Eriti intensiivne on see olnud Leedus, kuna üldine usklikus on sääl suurem kui kusagil

mujal Baltikumis. Ent ka muidu jälitatakse usku eriti intensiivselt just Balti riikides.

Põhjuseks on Kremli arvamine, et usk on osa nationalismit ja hädaohutlusest lääne-mõjutusest. Leedus on olukord umbes sama mis Poolas, kus vähemalt kolmandik üliõpilastest ikka veel on usklikud.

Ateismi juustatakse igas võimalikus olukorras koolides, noortegranisatsioonides ja riigikontrolli all olevates massimeediumides. Küng märgib, et tema isiklik mulje oli Eestist külastades, et propaganda on niivõrd intensiivne, "paks" ja liialdatud, et paljud inimesed on sellest tüdinud ega võta seda üldse tõsiselt.

Miks siis ei püta nõukogude võimud tegevama aktsiooniga lõplikult mürda kirikut ja usklikke? Kõigepealt pole seda õnnestunud teha isegi N. Liidus endas, kus usklikud grupid omavad neli korda rohkem registreeritud liikmeid kui kommunistlik partei.

Peale selle on N. Liidu juhtkond ammu taibanud, et toores usujälitamine pole kunagi suutnud kirikut purustada ning uslike alla suruda. Märterlus ja usujälitus vaid suurendab isegi usu suhtes jahe-dalt suhtuvate huvi, samal ajal kui uslike endi usk vaid tugevneb.

Ametivõimude kontroll kiriku üle on praegu hea. Kirikute juhatustes on võimude kaastõelisi ja kõik kogudused on sunnitud andma liikmete nimistuid vastavale riigiasutusele. Ateistid ise loodavad, et pidev propaganda ja uslike diskrimineerimine ajaajooksul lööb kirikul jäljed ära.

Ent nõukogude võimud ei soovi ka tagasi pöörduda juldade stalinistlike meetodite juurde, märgib Küng. Sovjet on üsnagi huvitatud oma heast mainest rahvusvahelisel foorumil.

Ja N. Liidu põhiseadus ja par. 18

UNO inimõiguste deklaratsioonis garanteerivad mõlemad usuvabadust. Veel üks põhjustest, miks tahetakse näidata vähemalt usu- ja koguduseelu fassaadigi just Baltikumis, on võimuvõltus Luterlikus Maailmallidus ja Kirikute Maailmanõukogus.

Sääl on nii sovjeti-balti kui ka eksliil-balti kirikud liikmed, mistõttu vene delegaadid teevad kõike, et eksliilkirikud eemaldada. Seega on eksliilkirikute tegevus otseseks kindlustuseks ka kodukirikutele, et nad saaksid edasi tegutseda — hoolimata diskrimineerimisest ja ateistlikust propagandast.

Viimastel aastatel on aga Baltikumis esinenud avalikke proteste usujälitamise vastu, eeskätt Leedus, kus katoliik kiriku positsioon on eriti tugev. Ja religioossed protestid on mitmeti segunenud ka rahvusliku rahulolematusega.

Religioossed küsimust lahendav Nõukogu (muidugi profaanne ja

partei) otsustab Baltikumis millesse kogudused on lubatud, millesse isikud tohtivad kirikuametid omada, millesse vaimulikud saavad töö- ja õppeala, millesse kirikuid tohib üürida, kui suur on üür jne. Nõukogu annab otsused edasi suuliselt, mis teadagi suurendab kirikute ebakindlust.

Asjale on tähelepanu juhtinud Solzhenitsõn, kes oma kirjas ortodoksikiriku juhle, patriarh Pime-nile ütleb, et "kirik, mida diktaatorlike võtetega juhitakse ateistide poolt, on tsirkus, mille sarnast pole nähtud sajandeid". Nõukogu oli alguses üks KGB osakondadest.

Nõukogu pealisesandeks vähemalt Baltikumis näib olevat kirikule igakülgne raskendamine. Selle teenistujate käes on absoluutne võim ja seda kaudataakse näiteks kui on vaja takistada uute vaimulike väljaõpet. Samuti takistada religioosse kirjanduse väljaandmist.

Sel põhjusel on ka suurem osa

Baltikumi vaimulikke üsna vanad või keskealsed. Eestis on praegu kokku 125 protestantlikku vaimulikku.

Tihti infiltreeritakse teoloogilisse instituuti KGB-agente, museas ka selle meetodi vastu on protesteerinud Solzhenitsõn. 1961 vallandati leedu piiskop Steponavičius, kuna ta keeldus preestriametisse õnnistamast kolme KGB-last.

Muidugi piiratakse usulise kirjanduse trükkimist. Eesti osas on välja antud vaid üks teos, religioosne aastaraamat 1968, mis tegelikult ei sisaldanud kuigi palju usulist teeksti. Läänes väljaantud piibli uustõlge on esmaklassiline haruldus ja äärmiselt tagaotsitav.

Teatud paradoks ongi see, et idas on kergem olla usklik kui läänes, kus harjumus-kristlus on rohkem levinenud, võistus mitmesuguste vaaedete ja ideoloogiate vahel vaban ja kus diskrimineerimine ja jälitamine ei tugevda kristlaste usku... (EPL/JA)

Eriväed toodi Leedusse

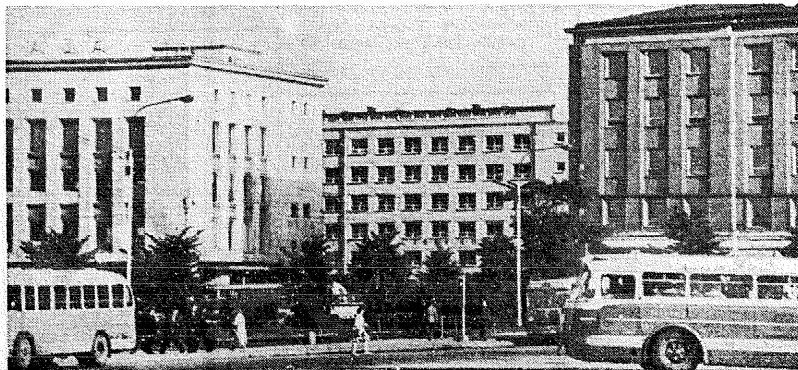
Roman Kalanta matustega tekkinud rahutused olid niivõrd ägedad, et need polnud veel pärast ühe ööpäeva möödumist lõppenud.

Sovjeti võimudel ei jäänud üle muud kui Kesk-Aas laast ja Kaukaasiast kiiremas korras kohale tuua erilisi langevarjuksuseid, kel õnnestus tormi vaigistada.

Vangistati mitusada demontstranti. Kaheksa neist anti kottu alla ja seitsmele määrati vanglariistused.

Ametivõimud seletasid hiljem, et Kalanta olevat olnud "nõdrameelne" ja "narkootik".

Kaunase meeleavalduse tagajärg: Sovjet muutis seadust karmimaks, nii et ebaseaduslikust massidemonstratsioonist osavõtja võib saada kuni 15 aastat vabadusekaotust... (EPL/JA).

Tänapäeva Tallinn. Keskväljak.

Kallist sõpra

**Helmuth
Peterson'i**

mälestavad kurbuses

ALEKSANDER
VOLDEMAR
VASSILI
FERDINAND
HERBERT

Armast sugulast

**Helmuth
Konstantin
Peterson'i**Sünd. 11.4.1911 Pärnus
Surn. 10.1.1974 Stockholmis

mälestavad

OSKAR HENDRIKSMAN
abikaasaga
VEERA PIRTS
pojaga
LEONILLA JENSENMatusetalitus toimub nelja-
päeval, 7. veebruaril kell 15.45
Heliga Korset kabelis Metsa-
kalmistul.

Kallis ema ja vanaema

Alma LareteiN-na Kollist
Sünd. 7.6.1895 Karksis
Surn. 20.1.1974 Stockholmis

Mälestavad sügavas leinas

MAIMU ja KÄBI
perekondadegaMatusetalitus toimub reedel,
1. veebruaril kell 14.30 Jakobi
kirikus.**Aili Andresson**Avaldame kaastunnet
"mammi" kaotuse puhul.MILLA ja ANNE
MÄRT PEREGA
SASSA ja KUSTIMeist lahkus ootamatult meie
armas hoollitsev ema, ämm ja
vanaema**Aili Andersson**Sünd. 19.9.1901 Iittis, Soomes
Surn. 20.1.1974 GöteborgisSügavas leinas
SIRKKA ja HARTVIK
ENGSOVUOKKO KIVI
HANNU ja JONINA
GUSTAFKAISA ja ERIK
ERIKSSON
LENAJää jumalaga kodu, mu
rõõmu, mure maa
Su väravat ei lial nüüd
enam ava ma.
Sest uue kodu värav on
avat minule
Sealt läbi väsinud ihu, läeb
viimse rahusse.Matusetalitus toimub lau-
päeval, 2. veebruaril kl. 12.30
St. Olofi krematooriumi kabe-
lis Kvibergi kalmistul. Pärast
matusetalitust koosviibimine
Redbergsgårdenis.
Muldasängitamine laupäeval,
23. veebruaril Pori uuel kal-
mistul Soomes.

Armast

Röschen Eres't

Surn. 4.1.1974 Tartus

mälestavad leinas

SÕBRAD
Korp! Filiae Patriaest

Armast vilistlast

**Helmuth
Peterson'i**

mälestab kurbuses

PÄRNU
KAUBANDUSKOOLLASTE
PERE

Kallis sugulane ja sõber

Alma Laretei

Sügavas kurbuses

HELLA
LEIDA ja OSKAR
MARJE ja TIIT
lastega

Armast sugulast ja onu

Jüri Poska't

mälestavad leinas

MARI ja JAAN

Ootamatult lahkus igavesele
unele minu unustamata ar-
mas abikaasa, minu kallis
ema ja meie sugulane**Hanna
Föhr-Väli**Sünd. 28.2.1931 Siikajärvel
Surn. 23.1.1974 Motalas

Sügavas leinas

VÄINÖ
MARIANNE
SUGULASEDMälestus Sinust on
kustumatu.Matusetalitus toimub teisi-
päeval, 5. veebruaril kl. 13
Uppståndelse kabelis, Met-
sakalmistul, Stockholmis.

Armast sugulast

Alma Laretei'd

mälestavad

FRIEDA
JAAN ja ADO
perekondadega

Puhka rahus

Jüri PoskaSüdämlük kaastunne leinavale
perekonnale.

ARBO NAEL

Meie unustamata kallis

Alma Laretei

Mälestavad kurbuses

KULLA ja ELDUR
perekonnaga

Armast onu ja mehe venda

Peeter Teern'iSünd. 22.9.1894 Kihelkonnal
Surn. 17.1.1974 Södertäljes

leinavad sügavas kurbuses

ANNA TEERN
HELDUR TEERN
perekonnaga
HELJU VANNAS
perekonnagaEi enam risti muret
Sul kanda siinsel teel
Nüüd igaviku tuled
Ka õesse paistvad veelOotamatu surma läbi lahku-
nud**Aili Andersson'i**

mälestavad leinas

MAGNUS SAARNA
HEDVIG SOONDRA
RUDOLF JÄRV perek.
ERIK VÄHI abik.

Meie kallist õde

**Elisabeth
Rosen'it**

mälestavad leinas

ÕELAPSED
perekondadega
Rootsis, Kanadas ja EestisNüüd jääb koit Sul kütnlatu-
leks, õhtulambiks ehajoon.

Armast abikaasat

Eduard Olari'tmälestab leinas tema V sur-
maaastapäeval 25. jaanuaril

ABIKAASA

Unustamata armast

Bertha Tein'imälestab tema II surma-aas-
tapäeval 26. jaanuaril

ABIKAASA

Telesiooni programm

TV Lõrdag

Suomenkieliset ohjelmat: Finskspråkiga program: 9.30 Tapatumia. Aktueellit magasini finskspråkiga. 10.00 Hyrrä. Ohjelma leikki-ikäisille ja heidän vanhemmilleen. Snurran - för barn i lekaldern och deras föräldrar. Textat på svenska. 10.20 Työtöt konserttitalvalla. Ami ja Monica Aspelund vaasalaisessa yökerhossa. Flickor på konsertstraden. Ami och Monica Aspelund på nattklubb i Vasa. Textat på svenska. 10.40 Rivimies. RKP:n rivimies, metsätiekkiko Harry Vilkinen Porvoon mlik-sta hoitaa Porvoon-Sipoon metsäpäivän metsäiä. Man i ledet. Svenska Folkpartiets man i ledet är skogskvaktare Harry Vilkinen från Borgå landskommun. Textat på svenska. 11.00 Start II. Färg. 17. A House or a Flat? 11.15-11.45 Filma själv - start för vårens serie om 8-mm-filmning. Färg. Textat. 15.00 Sportextra. Färg. 17.55 Helgmaskinering från Järns kyrka i Dalaland. Färg. 8.00 TV-nytt, väder. 8.05 Aktuellit i veckan. Färg. Textat. 8.30 Myrlandet - en kvarleva av paradiset. Färg. Västtyskt reportage om livet på och runt en ostörd myr. 9.20 Den lekfulla hunden. Färg. Rysk kortfilm om tre glada tjuvfiskare och deras hund. 9.30 Huset Silvverernas gåta. Färg. Medverk: Tomas Bolme, Per Dymne, Stig Engström, Bette Sahlin, Birgitta Sundberg, Meta Velander, Stefan Böhm, Rolf Larsson. 9.05 Alice a la carte. Färg. Program på Alice Babs Sjöbloms födelsedag som innehåller tillbakablickar från hela hennes karriär. Medverk: bl a Svend Amussen, Sten Broman, Duke Ellington, Ulrik Neuman och Birgit Nilsson. 1.00 Aktuellit, väder. 1.30 TV-nytt. 1.35-22.25 Vilda västern: Boskapsbaroner. Färg. Regi: Gunnar Hellström. I rollerna: James Arness, Milburn Stone, Amanda Blake, Forrest Tucker, Robert Wilke, Ken Curtis.

TELEVISION 2 7.25 TV-nytt, väder. 7.30 Mumlan. Färg. 8.00 Lördags. Färg. Om sånt man funderar på. 8.30 Sju syskon. Färg. 9. Utflakten. 9.00 På äldre dar. Färg. Information och förstörörelse för vuxet folk. Värdar: Jan Gabrielsson och My Persson. 9.30 Rapport med väder och sport. 9.00 Sävångare - naturfilm av Rolf Wohlin. 3.05 Herrskap och tjänstefolk. Färg. 1.00 Vad vill oppositionen? Färg. Partiledarna Gösta Bohman (m), Torbjörn Fällin (c), Gunnar Helen (f), C.H. Hermansson (vpk) utfrågas om sina alternativ till regeringsens politik av Björn Elmbrandt och Christina Jutterström. 1.45 Framtidskarna med Rofte Bengtsson, Stig Grybe, Carl-Gustaf Lindstedt, Arve Opsahl och Milles Schmidt. 2.15-22.20 TV-nytt, väder.

TV Söndag

Suomenkieliset ohjelmat: Finskspråkiga program: 10.00 Uutisvilkko. Nyhetsveckan. 0.25 Sydämeen on terveytesi. Pohjois-Karjalassa on alkanut koko maailmaa kilnnostava WHO:n tuellia tehtävä selvitys sydäntautien syistä. Ditt hjärta är din hälsa. 1. Nordkarelen har man börjat utreda hjärtsjukdomarnas orsaker. Utredningen, som intresserar hela världen, understöds av WHO. 1.00 En francies II. Färg. 15. 1.15-11.45 Bygd i förvandling. Melan lax och lakan eller industristen Norrköpings historia.

14.00-15.30 Pejling. Färg. Publikforum Medelpad. Programledare: Herbert Söderström. (Lokalt över Sundsvall och Ängesändaren) 17.10 Helen - kvinna en idag. Färg. 2. Föräldrarna. I rollerna: Alison Fiske, Martin Shaw, Christopher Ballantyne, Diana Hutchinson, Margaret Ward, David Waller. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Gisela May sjunger Brecht och några till. Färg. 18.45 Häng med - jorden runt! Färg. Veckofinal. Programledare: Lennart Hyland. Domare: Per-Erik Lindorm. 19.30 Moment: Våra ortnamn - en uråldrig bruksvara. Färg. Våra gamla by- och gårdnamn har både ett historiskt värde och en levande praktisk funktion. 19.30 Finsant intermezzo på Bellona-klubben. Färg. I rollerna: Ian Carmichael, Anna Cropper, John Quentin, Terence Alexander, Vivien Heilbron, Mark Eden, Derek Newark. 20.35 Sportspegeln. 21.00 Aktuellit, väder. 21.30-21.35 TV-nytt.

TELEVISION 2

9.55 Stäm gitarren. Färg. 10.00 Start II. Färg. 18. Five O'Clock Tea. 10.15-10.35 Spela gitarr med Uffe och Tabbe. Färg. 13.00 Sportsöndag med tvåan med bl a alpint från Kitzbühel, brottning - Klippan Cup och skridsko-EM för amatörer i Eskilstuna. 17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Ringen. Färg. Fabian, 5 år, får en utplånbar plastring som födelsegåvopresent. 17.40 Hur fåglarna blev till. Färg. Kanadas bidrag till Eurovisionens utbyte av tecknad film. 17.50 En konstig man eller 2 000 000 000 år på 8 minuter. Färg. Tecknad film av Hans Arnold och Einar Linde. 18.00 Filmen om Polly. Färg. 18.30 Era att veta. Färg. Hur larmar man ambulansen? 18.45 X P Z - tecknad serie av Eric M. Nilsson. 2. Dam. Färg. 19.00 Sportnytt. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Färg Lund. Färg. Sex lärde i Lund svarar på frågor från Bo Strömstedt. 21.00 Film och konst är också en front - om nordvietnamesisk film och television. Färg. 21.40-21.45 TV-nytt, väder.

TV Måndag

Skol-TV: 8.30-8.50 Naturkunskap. 5. Färg. Det stora pusslet. Gymnasiet. 9.00-9.10 Switch on! 18. Lägstadiet. 9.20-9.40 Bildotekning för mellanstadiet. 1. Till sammans med bilder. Mellanstadiet. 10.10-10.25 Ute i världen: Turkiet. 2. Två barn, en dag i Istanbul. Lägstadiet. 11.00-11.20 Spela gitarr med Uffe och Tabbe. Färg. Skol-TV: 12.00-12.20 På Gotland och Öland. Mellanstadiet. 16.30-18.50 Halvfem: Pärön på en lantbruksskola. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Pojkarna på Flaxton. Färg. I rollerna: Andrew Packett, Philip Baldwin, Victor Winding, Joanna Jones. 18.39 Sveriges magasin. Färg. 19.30 Sällskapsresan. Färg. Engelsk historia om en sällskapsresa till Skottland. I rollerna: Leonard Rossiter, Richard Moore, Anne Carroll, Joan Hickson, Margery Mason m. fl. 20.25 Fredens första dagar. Färg. Det är nu ett år sedan avtalet stötte om vapenvilja i Vietnam. Ett polskt filmteam var i Nordvietnam och gjorde ett reportage om vapenvillans tio första dagar när de utombande människorna återvände för att bygga upp sina hem bland ruinerna.

21.00 Aktuellit, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-21.45 Häng med! Färg. TELEVISION 2 17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Hej Nina. Färg. Möte med musikern Monica Dominque. 17.50 Papper och blom. Färg. Film om en figur i ett vanligt ritpapper. 18.00 Grip fiolen. . . Sockentrion, d v s Gunnar Andersson, Erik Maritz från Rättvik och Erik Arjes från Leksand spelar låtar på anorlunda sätt. Vård: Lars Weck. 18.25 Bygd i förvandling. Hur Gällvare malMBERG blev MalMBERG. Textat. 18.55 Domstol: Fallet Raoul Lapointe - första dagen. Färg. Strax efter det att den förmögne Sir Thomas Crittenden dött kom Raoul Lapointe till England från Kongo. Han påstod att han var son till Sir Thomas i ett aktenskap som denne ingick då han i sin ungdom visades i Kongo. 19.20 Allehanda. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Kvällsöppet. Färg. Gary Engman med gäster. 20.30 Gissa mitt jobb. Färg. Frågelek med känt och okänt yrkesfolk. 21.00 Dokument utifrån. Färg. Internationella reportage. 21.40-21.45 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Skol-TV: 8.30-8.50 Biologi. 6. Biologisk individualitet. Gymnasiet. 9.20-9.35 Ute i världen: Turkiet. 2. Två barn, en dag i Istanbul. Lägstadiet. Textat. 10.00 Switch on! 18. Lägstadiet. 10.10-10.30 i Frankrike. 1. Industri. Mellanstadiet. 11.00-11.15 Start II - engelska för vuxna. Färg. Skol-TV: 12.20-12.40 De båda världskrigens tid. 1. Mellankrigstiden - 20-talet. Högstadiet. 3.35-3.55 Energi. Färg. . Kärnenergi. Högstadiet. 16.30 Halvfem: Lilla Anna och långa farbrörn. Färg. 18.40-18.50 Fredrik mus. Färg. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Rugby. Ulf Schenkmanis berättar om en idrott. 18.30 Sveriges magasin. Färg. 19.30 Sommarkvällen. Färg. Äterblick på Sommarnjöet med Lasse Holmqvist turnerande i Skåne sommaren 1973. 20.10 Tittarnas spel med energi. Färg. Direktansändning från det kontrollrum där vi kan följa hela Sveriges elkonnsumtion. Bengt Feldreich och Erik Bergsten presenterar nuläge och framtidsperspektiv. 21.00 Aktuellit, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-21.45 Häng med! Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Hej Nina. Färg. Med skådespelaren Christina Boustedt. 17.50 Papper och symaskinen. Färg. 18.00 Start II. Färg. 17. A House or a Flat? 18.15 Stäm gitarren. Färg. 18.20-18.40 Spela gitarr. Färg. 18.50 Puttes tips. Färg. 18.55 Domstol: Fallet Raoul Lapointe - andra dagen. Färg. 19.20 Allehanda. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Skärgårdsfir. Färg. Andra delen. Medv: Hjärdis Petterson, Gösta Bernhard, Jonas Falk, Inger Hayman, Rolf Wesenlund, Sture Ericson, Marit Falk, Sten-Åke Cederhök, Folke Hjort, Siv Ericks, Christina Stenius, Ola Lindgren, Berndt Westerberg. Textat. 20.45 Tårnskata - film om en märklig småfågla av Rolf Wohlin. 21.00 Kvällsöppet. Färg. Gary Engman med gäster. 21.40-21.45 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

Skol-TV: 8.30-8.55 Filmkunskap. 2. Att skapa en verklighet på film. Gymnasiet. 9.20-9.40 i Latinamerika. Färg. 2. När frosten kom. Mellanstadiet. 10.10-10.35 Elektrisk energi. 2. Från kraftverk till konsument. Högstadiet. 12.00-12.15 Matematik, åk 2. 3. Trafik. Lägstadiet. 12.20-12.40 Afrika idag. 3. Om Sydafrika, Mocambique, Ghana, Etiopien, Tunisien. Mellanstadiet. 16.30 Halvfem: Gullviva. Färg. Maud Reutersdahl berättar. 16.35-16.50 Sagor från en trädgård. Färg. 17.55 Meddelanden. 18.00 Ting runt omkring. Färg. Bryt - ögat rinner. Bitte Allings, PeÅ Holmquist och Christer Cronelds tredje program i serien Ting runt omkring handlar om kosmetika. 18.30 Sveriges magasin med Nummerlotteriet. Färg. 19.30 Albert och Herbert. Färg. 3. På heder och samvete. Medv: Sten-Åke Cederhök, Lennart Lundh, Evert Lindkvist, Nils Nygren, Berndt Westerberg m fl. 20.00 Vinterberättelsen. Färg. Björn Runeberg läser en nyskriven novell. 20.25 Musikprofilen. Färg. Bo Wallner: Ordet fritt för musik. 21.00 Aktuellit, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-21.45 Häng med! Färg.

TELEVISION 2

10.00-17.00 ca Allmänpolitisk debatt från riksdagen. Färg. Gunnar Palin. 17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Hej Nina. Färg. Med skulptören Pye Engström. 17.50 Papper och skrivmaskinen. Färg. 18.00-18.40 Dokument utifrån. Färg. Internationella reportage. 18.50 Start II. Färg. Övningsprogram 17. 18.55 Domstol: Fallet Raoul Lapointe - tredje dagen. Färg. 19.20 Allehanda. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Du är inte ofärlig. Färg. Snitt ur den svenska verkligheten av Bern Rosengren. I tre korta scener och avslutande epilog ger Rosengren sin syn på några aktuella situationer. Regi: Jan Molander. Medv: Stig Järre, Bengt Virdestam, Ami Roldar, Erik Nyberger, Jane Friedman, Bellan Roos. 21.00 Kvällsöppet. Färg. Gary Engman med gäster. 21.40-21.45 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

Skol-TV: 9.00 Vid Medelhavet. Färg. 2. Landskapsrutin. Mellanstadiet. 9.20-9.35 Förr i världen. 2. Staden. Lägstadiet. 11.00-11.15 En francies II. Färg. Skol-TV: 12.20-12.15 Ute i världen: Turkiet. 2. Två barn, en dag i Istanbul. Lägstadiet. 12.45-13.10 Filmkunskap. 3. Dokumentar - sant? Gymnasiet. 16.30 Halvfem: Fredrik blir riddare. Färg. Tecknad tysk folksaga. 16.45-17.00 Saker och ting. Färg. Djuren på en bondgård. 17.30 EM-konstänking. Färg. Från parökningen i Zagreb. Bengt Grive. 17.55 Meddelanden. 18.05 EM-konstänkingen. forts. Färg. 18.30 Sveriges magasin. Färg. 19.30 Helen - kvinna av idag. Färg. 3. Oberoende. I rollerna: Alison Fiske, Martin Shaw, Diana Hutchinson, Christopher Ballantyne, David Waller, Margaret Ward. 20.20 Ansiktetna kring Jesus - människor och miljöer växlar under 2000 år. Färg. Några ögonblicksbilder av konstnärernas samtida tolkade och förmedlade av Bengt Åke Kimbré.

30.30 Fokus. Färg. 21.00 Aktuellit, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-21.45 Häng med! Färg. TELEVISION 2 17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Hej Nina. Färg. Med dansösen Lisbeth Zachrisson. 17.50 Papper och klockan. Färg. När frosten kom. Mellanstadiet. 18.00-18.50 Boxare. Film av Mirsad Begovic och Anders Göthberg. I filmen försvarar boxarna rätten att utöva sin idrott, och säger bl a att boxningen har en betydande social och fostrande uppgift. 19.00 Riksbildning. Färg. 19.20 Allehanda. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Gift med Europa. Färg. Om Danmarks första år i EG. 20.30 Artistfil. Färg. Einar Dahl (s), dalkarl från Falun, riksdagsman i första kammaren, kommunalråd och revyung i Uddevalla, intervjuas av Oscar III Hedlund. 21.00 Kvällsöppet. Färg. Gary Engman med gäster. 21.40-21.45 TV-nytt, väder.

TV Fredag

Skol-TV: 9.00-9.20 Ljud-bild-ord. 1. Sanna bilder - samma texter. Högstadiet. 10.00 Switch on! 18. Lägstadiet. 10.10-10.30 i Frankrike. 2. Ett katolskt land. Mellanstadiet. 12.00-12.15 i Sverige idag. 2. Vad får vi för våra skattepengar? Lägstadiet. 13.10-13.25 Att bygga från grunden-byggteknik. 5. Broar. Gymnasiet. 10.30-17.00 Halvfem: Naturmagasin - ett sänt djur. Färg. Nils Linnman. 17.25 Tapatumia. Aktuellit magasin för finskspråkiga. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 TH häst: Rätt sits. Färg. 18.30 Sveriges magasin. Färg. 19.30 Striden vid Sju Heiglon. Amerikansk västern från 1961. Regi: Gordon Douglas. I rollerna: Clint Walker, Roger Moore, Leticia Roman, Robert Middleton, Chill Wills, Gene Evans. 21.00 Aktuellit, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35-22.35 EM-konstänking. Färg. Från herrarnas fria åkning. Bengt Grive.

TELEVISION 2

17.00 Stora skilvån. Färg. 3. Fästningen. Textat. 17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Hej Nina. Färg. Med filmteknikern Ted Lindahl. 17.50 Papper och gramofonen. Färg. 18.00 Indianer i Amazonas. Färg. Torbjörn Anderberg och Rolf Blomberg. 3. En liten grupp av yaminahualdierna stannar på sin boplatst djupt inne i Amazonas på gränsområdet mellan Peru och Brasilien. 18.50 Kejsarens spion. Färg. 4. Liljor, vita som eskulden. I rollerna: Jacques Fabbri, Andrée Boucher, Roger Carel, William Sabatier m fl. 19.20 Allehanda. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Kvällsöppet. Färg. Gary Engman med gäster. 20.30 Människor på Öhn. Färg. Reportage från Strömsund av Beppe Wolgers. 21.00 Men pappa då. . . Färg. Engelsk komediserie med Patrick Cargill. 21.25 Krigets faderlösa barn. Färg. Amerikansk reportage om det svåra livet för de barn som blev frukten av amerikanska soldaters förbindelser med vietnamesiska kvinnor. 22.10-22.15 TV-nytt, väder.

